

DESPRE SITUAȚIA MATERIALĂ ȘI LUPTA MUNCITORILOR FORESTIERI DIN BUCOVINA ÎNTRE ANII 1929—1931

de I. DÎRDALĂ ȘI M. RUSENESCU

În cadrul economiei naționale a țării noastre, industria lemnului între cele două războaie mondiale se număra printre cele mai însemnate. Ea ocupa locul al doilea sub raportul numărului de întreprinderi și al capitalului investit și primul loc în ceea ce privește numărul muncitorilor. Printre regiunile țării unde era foarte dezvoltată această industrie, se afla și Bucovina. Principala bogăție a Bucovinei a fost lemnul; 43,05% din întreaga suprafață era acoperită cu păduri, însumând 449 503 ha¹. Imediat după primul război mondial, materialele lemnoase au fost foarte solicitate în vederea refacerii anumitor construcții distruse de război. Piața absorbea cantități deosebit de mari de cherestea.

În Bucovina, ca și în alte regiuni ale țării, exploatarea pădurilor capătă o amploare deosebit de mare. Se înființează fabrici noi de cherestea. Numai în județul Cîmpulung Moldovenesc intră în funcțiune 7 fabrici noi, din care 3 la Vatra-Dornei². În 1929 funcționau în Bucovina 72 de fabrici de cherestea³, dintre care 39 de fabrici și 47 de ferăstraie cu apă în județul Cîmpulung⁴.

Atrași de profiturile mari, capitaliștii și-au plasat capitalurile tot mai mult în industria forestieră a Bucovinei.

Principalele întreprinderi forestiere aparțineau unor societăți pe acțiuni. Printre acestea cităm societatea anonimă pentru industria lem-

¹ Banca Națională a României, *realitățile economiei naționale. Contribuțiuni la problema reorganizării creditului în România*, vol. I, București, 1938, p. 115. Din totalul de 449 503 ha, 234 023 ha, adică peste 53% din întreaga suprafață împădurită, aparținea Fondului bisericesc ortodox românesc al Bucovinei.

² D. T i m u, *Dezastrul din administrația Fondului bisericesc din Bucovina* (interpelare dezvoltată în ședința Senatului din 16 decembrie 1932, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 13 din 28 decembrie, 1932, partea a III-a), p. 36.

³ S. F u c h s, *Situația industriei forestiere și luptele muncitorilor forestieri la începutul crizei economice din 1929*, în *Studii și materiale de istorie contemporană*, vol. I, 1956, p. 119.

⁴ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, pac. 37/1930 (Recensămînt. Statistică).

nului „Bucovina“¹, „Societatea Goetz et Comp.“², „Moldova“³, „România“, „Bradul Bucovinei“ etc. Fondul bisericesc, care deținea peste 53% din pădurile Bucovinei, posedă și 6 fabrici de cherestea cu 43 de gateri⁴. Aceste societăți, inclusiv Fondul bisericesc, erau finanțate de marile bănci cu capital străin, printre care cităm „Wiener Bankverein“, „Legion Banque“ (Praga), „Banque de Paris et de Pays-Bas“, „Banque Belge pour l'Etranger“ (Bruxelles), „Banque d'Anvers“ etc. În ajunul anului 1929, capitalul german și austriac reușise, într-o mare măsură, să-și recucerească vechile poziții avute înainte de 1918. Pătrunderea capitalului german s-a întărit prin înființarea în 1929 a Societății bancare romine, rezultată din transformarea filialei „Dresdner Bank, Commerz und Privatbank“ din Berlin⁵. Pădurile Bucovinei mai erau exploatare, alături de societățile pe acțiuni, și de un număr însemnat de proprietari individuali de fabrici de cherestea.

În vederea realizării unor profituri cât mai mari, proprietarii fabricilor de cherestea au trecut la o exploatare „vandalică“ a pădurilor.

Cu toată existența legilor de ocrotire a pădurilor, marile societăți forestiere din Bucovina, în anii 1922—1928, au defrișat suprafețe însemnate de păduri. „Lemnul se transporta din păduri zi și noapte, nu se mai respecta nici repausul duminical — se spune într-o notă informativă a unor autorități locale bucovinene —, s-au făcut exploatări enorme de păduri... de s-au pustiiit munții“⁶. N-au fost cruțate nici pădurile tinere, provocându-se pagube însemnate economiei naționale. Numai în iarna anului 1928—1929, la Moldova-Sulița, s-au exploatat 200 000 m² de lemn de lucru și de foc. La Valea Putnei, din suprafața de 300 ha s-au exploatat și vândut lemne pentru 6 ani⁷.

Această producție anarhică a dus la supraproducție; elementele crizei forestiere începuseră să apară încă de la începutul anului 1928. O dată cu izbucnirea crizei mondiale din 1929—1933, care a cuprins și economia României, criza economiei forestiere respectiv și a industriei lemnului din Bucovina, s-a adâncit și mai mult. Reducerea exportului, scăderea puterii de cumpărare a maselor etc. au avut drept urmare

¹ Societatea exploata pădurile din 13 ocoale silvice (Putna, Straja, Fălcău Brodina, Vama, Breaza, Pojorita, Gura Humorului, Marginea-Voivodeasa, Vicovul de Sus, Moldovași și Argel (D. Timu, *op. cit.*, p. 13). În 1931 societatea a intrat în cartelul internațional „Union de bois“, cu sediul în Basel, (Banca Națională a României, *Contribuțiuni la problema lemnului...*, p. 176).

² Prin fabrica de la Iacobeni, societatea exploata lemnul din ocoalele Iacobeni, Cirlibaba, Vatra Dornei, Dorna Cîndrenilor, iar prin concesiunea de la Fondul bisericesc a luat în exploatare fabricile de la Vatra Dornei și Dornișoara, ajungînd la o producție anuală de 92 000 m³ de lemn de lucru (Fr. Czéch, *Rezumat asupra gospodăriei silvice în pădurile Fondului bisericesc*, în „Codrii Bucovinei“, 1931, nr. 7—9, p. 10—26).

³ Societatea avea fabricile de la Vatra Dornei și Frasin.

⁴ D. Timu, *op. cit.*, p. 1.

⁵ V. Axenciuc, *Dominația capitalului financiar în România*, în *Studii privind istoria economică a României*, vol. I, p. 209.

⁶ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură (acte diferite din dos. Inspecției), pac. 27/1960.

⁷ Ibidem.

aglomerarea în păduri și în depozitele fabricilor a unor mari cantități de material lemnos. Acesta era unul din simptomele crizei. Dintr-un raport al prefecturii județului Cîmpulung reiese că în 1931 în depozitele fabricilor și în păduri zăceau expuse putrezirii 180 000 m³ de cherestea și 5 000 de vagoane (circa 1 000 000 m³) de lemne de foc¹ în valoare de sute de milioane de lei². Vânzarea produselor lemnoase pe piața internă și externă devenise din ce în ce mai greoaie. Din producția de cherestea și lemne de foc a Fondului bisericesc pe anii 1929 și 1931 s-a vîndut numai 57⁰/₁₀₀ din lemnul de lucru și 43⁰/₁₀₀ din lemnul de foc³. „Vînzarea lemnului pentru industrie — raportau autoritățile din comuna Frasin în octombrie 1930 — a devenit de tot anevoioasă din cauza boicotului străin“⁴.

Băncile, care mai înainte vreme acordaseră credite societăților forestiere, acum, în perioada crizei, de teamă să nu piardă capitalul au încetat să le mai acorde. Referindu-se la situația fabricii din comuna Frasin în octombrie 1930, autoritățile locale arătau că „băncile au sistat împrumuturile, trecînd la protestarea polițelor“⁵.

Ca urmare și a acestei situații, o serie întregă de fabrici forestiere din Bucovina, în afara celor care aparțineau marilor societăți, au trebuit să-și restrîngă sau să-și înceteze activitatea.

Astfel, Fabrica de cherestea de rezonanță anunță închiderea la 14 iunie 1929; urmează apoi o scurtă perioadă de activitate, pentru ca la 25 octombrie același an să se închidă din nou⁶. Începînd cu anul 1930, situația se agravează din ce în ce mai mult. „La Pojorîta — raporta pretorul la 10 august 1930 — mai lucrează din 7 fabrici 3, și acelea cu program redus“⁷. În ianuarie 1931, și acestea din urmă și-au încetat activitatea. Administrația Fondului bisericesc arată într-un raport din iulie 1930 că în plasa Moldova, unde în anii trecuți se exploatau sute de hectare de păduri, lucrările de exploatare au fost sistate, „respectiv le-a redus la un procent cu totul mic, rămînînd o mulțime de brațe de lucru. Fabricile de cherestea, care lucrau în trecut zi și noapte..., în ultimul timp unele au sistat cu desăvîrșire lucrul, iar altele și-au redus activitatea cu 50⁰/₁₀₀, micșorînd și prețul muncii“⁸. Tot în 1931 își anunța închiderea și fabrica forestieră din Cîrlibaba, care aparținea Societății economice pentru exploatarea de păduri și ferăstraie cu vapori (fosta Goetz)⁹. În 1932 își încetează activitatea fabricile societății „Regna“ din Valea Mare, Susenii Bîrgăului și Fiad din județul Năsăud; chiar marile societăți „Bucovina“ și „Moldova“ anunțau că își vor închide

¹ Arh. St. Cîmpulung, fond Prefectură, pac. 37/1933 (Șomaj).

² Ibidem, pac. 23/1930.

³ Fr. C z e c h, *op. cit.*, p. 25.

⁴ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, pac. 27/1930 (Silvice).

⁵ Ibidem (raport de situație).

⁶ Ibidem, fond Prefectură, pac. 22/1929 (Inspect.).

⁷ Ibidem, pac. 1 451/1930.

⁸ Ibidem, pac. 27/1930.

⁹ Ibidem, dos. special.

unele fabrici. În martie 1933, primăria din comuna Iacobenii, unde era un puternic centru forestier, raporta că în localitate „nu mai funcționează nici o întreprindere”¹.

În general, criza a lovit atît în întreprinderile mici², cît și în cooperativele forestiere³, iar marile societăți, care aveau cele mai multe fabrici, deși și-au redus producția, au realizat totuși cîștiguri însemnate, mai ales pe seama scăderii salariilor muncitorilor.

În cîrdășie cu capitalul monopolist străin, societățile și proprietarii fabricilor forestiere, căutînd să iasă din criză pe spatele muncitorilor, au dezlănțuit ofensiva împotriva condițiilor de viață și de muncă ale lucrătorilor forestieri. Această ofensivă s-a concretizat, ca și în celelalte regiuni ale țării și în alte ramuri industriale, în intensificarea exploatarei muncitorimii, în scăderea salariilor, în concedierea masivă a lucrătorilor etc. În Bucovina, la fel ca și în celelalte regiuni forestiere ale țării, timpul de muncă pînă în 1929 era de 10—11 ore pe zi. În 1929, sub presiunea acțiunilor greviste întreprinse de întreaga muncitorime, a fost introdusă ziua de muncă de 8 ore. Cu toate că fabricile își redusese activitatea, în vederea obținerii de profituri proprietarii căutau să-și mărească numărul orelor de muncă suplimentare, pe care le plăteau doar cu o majorare de 25⁰/₁₀₀. Astfel, în numeroase întreprinderi forestiere din Bucovina se lucra între 9 și 12 ore pe zi. Șeful legiunii de jandarmi din Cîmpulung raporta la 9 martie 1933 că în raza regiunii, la fabricile Pojorita, se lucra 9 ore pe zi, iar la cele din Sadova și Negrișoara se lucra cîte 10 ore pe zi; la întreprinderile din Valea Putnei și Stulpicani se ajunsese pînă la 12 ore pe zi⁴.

Deși ziua de muncă de 10¹/₂ ore, cît era în perioada stabilizării relative a capitalismului, crescuse pînă la 12 ore în timpul crizei, așa cum reiese din cazurile amintite mai sus, salariile muncitorilor forestieri din Bucovina au scăzut. Cîștigul muncitorilor la exploatarea de păduri a coborît în 1932 la 20—30 de lei pe zi, sumă care nu le asigura acestora nici pe departe un minim de existență. După datele statistice ale timpului, o familie compusă din 3 persoane avea nevoie de circa 8 800 de lei lunar, în timp ce cîștigul mediu al unui muncitor nu depășea 4 500—5 000 de lei⁵. Reducerile masive de salarii făcute de proprietarii întreprinderilor forestiere aveau loc în condițiile cînd prețurile la mărfurile de larg consum scădeau într-o proporție mult mai mică decît scădeau salariile. Impozitele pe salarii, precum și diverse alte rețineri făcute de patronii întreprinderilor forestiere, au contribuit de asemenea la scăde-

¹ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, dos. special.

² Au dispărut astfel întreprinderile „Diaconu și Iosup” din Vama, „Pîslea” și „Alunul” din Cîmpulung, „Ursescu” din „Fundul Moldovei” etc. (D. Timu, *op. cit.*, p. 38).

³ Și-au încetat activitatea astfel cooperativele din Moldovița, Valea Putnei etc. (Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, dos. special).

⁴ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, dos. special.

⁵ M.C. S t ă n e s c u , *Din istoria luptelor muncitorilor tipografi (1923—1928)*, în „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.”, 1961, nr. 6, p. 102.

rea într-o măsură și mai mare a salariilor. Pe de altă parte, așa mici cum erau, salariile nu erau plătite la timp, ci cu mari întârzieri. Astfel, pretorul plășii Moldova raporta la 2 decembrie 1930 că la exploatarea din Moldovița salariile muncitorilor nu fuseseră plătite cu luni de zile în urmă. Salariile neplătite muncitorilor și funcționarilor de către Fondul bisericesc atingeau în 1931 suma de 27 558 200 de lei, iar în 1932 suma de 26 699 471 de lei, din care peste 10 000 000 de lei reprezentau salariile muncitorilor forestieri. Pînă în luna mai 1933, salariile neachitate muncitorilor forestieri atingeau cifra de 80 000 000 de lei¹. Muncitorii nu numai că primeau salariile cu mari întârzieri, dar erau și jefuiți la achitarea lor cu ajutorul unor liste de plată false. Începînd din anul 1930, unele societăți și întreprinderi nu le mai plăteau în numerar, ci în bonuri, pe baza cărora muncitorii puteau să se aprovizioneze numai de la anumite magazine, la prețuri foarte ridicate².

Concedierea a mii de muncitori ca urmare a restrîngerii producției și a falimentelor întreprinderilor a dus la o creștere a șomajului cronic de masă. Inspectorul muncii din Bucovina arată că numărul șomerilor din această regiune în 1930 a fost în medie de 1 026, în afara unui alt număr de 3 485 de muncitori forestieri pe care nu-i considera șomeri, dat fiind faptul că unii dintre aceștia se mai ocupau și cu agricultura. Același inspector raporta în 1931 că numărul șomerilor în Bucovina a fost de 3 322, în afară de 4 364 de muncitori pe care la fel nu-i considera șomeri, dat fiind că se mai ocupau și cu munca cîmpului³.

Dacă luăm ca bază cifrele raportate numai în două comune din județul Cîmpulung — Pojorîta și Iacobenii, centre mari forestiere —, numărul mediu al șomerilor în anii 1930—1932 s-a ridicat la 4 000, așa cum reiese și dintr-un raport al Inspectoratului muncii pe întreaga Bucovină⁴.

Pentru șomeri nu exista nici un fel de asigurare socială, ci numai anumite ajutoare „filantropice“ date de către comune și numai pentru o parte din ei. Șomerii și familiile lor trăiau într-o mizerie de nedescris. În rezoluțiile adoptate de C.C. al P.C.R. în aprilie 1932 se arată că, „sărăcită pînă la sapă de lemn, țărănimea, lovită de recolta proastă din multe părți și de inundații, lipsită de cîștig la muncile forestiere, moare literalmente de foame“⁵. Lipsiți de îmbrăcăminte și de hrană, de cele mai multe ori ei se angajau să muncească fără salariu, numai pentru mîncare.

Aduși în stare de șomaj, lipsiți de cele necesare traiului, muncitorii forestieri din Bucovina s-au înglodat în datorii. În 1932 datoriile micilor proprietari agricoli, care formau majoritatea muncitorimii forestiere,

¹ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, pac. 26/1933.

² Ibidem, pac. 23/1930.

³ *Șomajul în 1932*, în „Inspekția muncii“ din 1933.

⁴ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, pac. 26/1933.

⁵ *Documente din istoria Partidului Comunist din România, 1929—1933*, București, E.S.P.L.P., 1956, p. 433.

au ajuns în medie în județul Rădăuți la 21 200 de lei la ha¹, iar în regiunea Dornelor la aproape 51 000 de lei la ha de pământ². Într-un manifest din 1930 editat de P.C.R. se arată că regele a spus unei delegații de țărani din Bucovina, care în majoritatea lor erau și muncitori forestieri, că „toată lumea trebuie să-și plătească datoriile făcute și dările către stat”³. Împreună cu băncile și cămătarii, organele fiscalului au scos în vînzare, la prețuri derizorii, tot ce mai găseau prin casele muncitorilor.

O consecință directă a sporirii intensității muncii și a înrăutățirii condițiilor de muncă și trai a fost creșterea bolilor, a mortalității. Mortalitatea infantilă a crescut în 1932 în mediul rural din Bucovina la un procent de 26,50% în timp ce procentul pe întreaga țară era de 19,9. În general, în perioada crizei, procentul mortalității infantile s-a menținut mai ridicat în Bucovina ajungînd în 1933 la 270% față de 20,8 cît era pe întreaga țară⁴.

Încercarea proprietarilor de fabrici forestiere de a ieși din criză prin intensificarea exploatării maselor muncitoare a întîmpinat o dîrză rezistență din partea acestora. Conflictele dintre muncitorii forestieri și patronii fabricilor din Bucovina în 1929 au început datorită faptului că muncitorii n-au putut accepta ca să le fie scăzute salariile odată cu introducerea zilei de muncă de 8 ore. După legiferarea ei, sub presiunea maselor, patronii au introdus de la un caz la altul timpul de muncă de 8 ore cu reducerea proporțională a salariilor. Această acțiune îndreptată împotriva condițiilor de trai ale muncitorilor forestieri a făcut ca, în lunile aprilie și mai, acțiunile de luptă ale muncitorilor să crească, mișcările greviste să ia o amploare deosebită. În timp ce muncitorii se ridicau la luptă hotărîtă împotriva reducerii salariilor, liderii social-democrați de dreapta au căutat să înfrîneze mișcarea grevistă a lucrătorilor forestieri. La 7 aprilie 1929, imediat după legiferarea zilei de muncă de 8 ore, liderii social-democrați de dreapta au convocat o conferință în scopul prevenirii unor eventuale mișcări greviste pentru menținerea salariilor în condițiile zilei de muncă de 8 ore. Din felul cum priveau problema, din dezbaterile care au avut loc, rezultă trădarea interesele muncitorilor și înțelegere cu burghezia⁵. Majoritatea vorbitorilor au susținut renunțarea la luptă pentru cîștigarea justelor revendicări ale muncitorimii.

Acțiunile liderilor social-democrați de dreapta n-au putut să împiedice lupta muncitorimii. Pretorul plășii Moldova raporta în aprilie 1929 că „în ultîmpul timp a început o mișcare vie printre lucrătorii de la fabricile de cherestea, cerînd majorarea simbriei și reducerea timpu-

¹ Banca Națională a Romîniei, *Contribuțiuni la problema reorganizării creditului...*, vol. I, p. 123.

² Virgil Potîrcă, *Lămuriri asupra crizei economice*, p. 18.

³ *Documente din istoria Partidului Comunist din România, 1929—1933*, p. 105.

⁴ „Buletinul demografic al Romîniei”, an. I, noiembrie—decembrie 1932, p. 34—39.

⁵ „Noi vrem aplicarea imediată și fără rezervă a zilei de muncă de 8 ore, chiar dacă ar fi urmată de o reducere a salariilor — se spunea într-un discurs. — În momentul acesta cerem aplicarea întocmai a zilei de muncă de 8 ore. Ziua de muncă de 8 ore să fie introdusă, iar rezolvarea problemelor de salarizare să fie lăsată pe seama organizațiilor locale. Grevele trebuie, pe cît se poate, evitate” (cf. S. F u c h s, *op. cit.* - p. 153).

lui de lucru la 8 ore pe zi"¹. Muncitorii forestieri au declarat greve peste capul acestor lideri. Compania de jandarmi Rădăuți raporta că, în ziua de 7 februarie 1929, lucrătorii fabricii de cherestea din comuna Șipotele Sucevei au declarat grevă, protestînd împotriva amenziilor aplicate de patroni². Peste 350 de lucrători forestieri de la fabrica Fălcău au declarat grevă la 13 martie 1929, solicitînd mărirea salariului³. În lunile aprilie, mai și iunie, grevele muncitorilor forestieri din Bucovina se țîn lanț. Într-o telegramă cifrată, organele siguranței din județul Cîmpulung, vorbeau chiar de o „grevă generală”⁴. Astfel au izbucnit greve la fabricile de cherestea din Fălcău, Sadova, Vatra Dornei, Rădăuți, Voivodeasa etc. În total au declarat greve muncitorii de la 16 fabrici⁵.

Compania de jandarmi din Rădăuți arată la 29 aprilie că și lucrătorii altor fabrici din județ, au intrat în grevă dat fiind că patronii le-au redus salariile⁶. În mai au declarat din nou grevă⁷. În întreaga Bucovină, muncitorii erau în fierbere, stare ce s-a menținut și în toamna anului 1929. Aceași companie de jandarmi raporta prefectului că la 15 octombrie lucrătorii fabricii de cherestea din Fălcău, în număr de 150, au declarat grevă, cerînd mărirea salariului cu 20% și un program de lucru de la orele 7 la 16⁸. Greva a încetat în ziua de 18 octombrie, cînd patronii au fost siliți să accepte urcarea salariului⁹. În unele locuri, muncitorii greviști au ocupat fabricile, oprind intrarea patronilor și a funcționarilor. În altele, muncitorii greviști au împiedicat administrațiile să înceapă lucrul cu muncitori aduși din alte localități. Astfel, muncitorii aduși din altă parte la fabrica Sadova pentru descărcarea materialului lemnos din vagoane au fost alungați de greviști.

În general, grevele muncitorilor forestieri din Bucovina din vara anului 1929 s-au soldat cu succese. Pretorul plășii Moldova raporta la sfîrșitul lunii mai că „grevele (de la fabricile de cherestea care au izbucnit la 1 mai) s-au aplanat cu succesul muncitorilor, care au obținut ziua de lucru de 8 ore cu menținerea vechilor simbrii, respectiv cu o ușoară majorare”¹⁰.

Și în cursul anului 1930 mișcarea grevistă din Bucovina a cunoscut o amploare deosebită. Ca urmare a adîncirii continue a crizei economice, nemulțumirile muncitorilor forestieri au crescut. Nerespectarea zilei de

¹ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, pac. 27/1930 (Inspect.).

² Arh. St. Rădăuți, fond Prefectură, pac. 205, dos. 26/1929.

³ Ibidem.

⁴ Arhiva C.C. al P.M.R., fond. 5, dos. 800, f. 17.

⁵ S. F u c h s, *op. cit.*, p. 154.

⁶ Arh. St. Rădăuți, fond. Prefectură, pac. 205, dos. 26/1929. Au avut loc greve tot în acest timp și la fabricile de ciment Putna (ibidem).

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Arh. St. Cîmpulung, fond. Prefectură, pac. 27/1929 (Inspeția, procesul-verbal nr. 5 din 25 mai). La fabrica din Pojorîta, de exemplu, muncitorii au obținut ziua de muncă de 8 ore cu menținerea salariilor vechi (ibidem).

muncă de 8 ore, scăderile de salarii, neplata lor la timp, amenințările cu închiderea fabricilor etc. au constituit principalele cauze ale unui șir de greve sau conflicte între muncitori și patroni.

Astfel, la 31 ianuarie 1930 au intrat în grevă muncitorii de la fabrica de cherestea din Moldovița¹. Numai cu sprijinul jandarmilor a reușit administrația fabricii să înăbușe greva muncitorilor². Lucrătorii fabricii de cherestea „Piker“ din Moldova-Sulița, satul Benia, au intrat în grevă la 5 martie, dar, ca și la Moldovița, mișcarea lucrătorilor forestieri a fost înăbușită. Numeroși muncitori au fost arestați și trimiși în judecată ca „instigatori“³. La Frasin peste 400 de muncitori — după cum raporta la 16 iunie comandantul legiunii de jandarmi — de la fabrica de cherestea „Frații Schieber“ și „Axelsberg“ —, din cauza scăderii salariilor și a neplății la timp, intraseră în grevă. Sub presiunea acțiunilor de luptă întreprinse de muncitori, patronii au fost nevoiți să semneze un nou contract colectiv prin care se obligau să mențină vechile salarii și totodată să le achite la timp⁴. Un conflict de muncă a izbucnit în iulie și la fabrica societății „Bucovina“ din comuna Sadova⁵. Muncitorii au cerut să se respecte concediile legale, să nu li se reducă salariile, iar plățile să li se facă la timp. În urma tratativelor purtate, patronii au fost nevoiți să nu facă nici o reducere de salarii, să acorde concedii de boală și să facă plățile la timp⁶. În august muncitorii fabricii Fondului bisericesc din Moldova pregăteau o nouă grevă, în scopul de-a impune patronilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai⁷. O situație asemănătoare era și în Valea Putnei⁸. În noiembrie au declarat grevă muncitorii de la fabrica de cherestea „Moses Pacht“ din Vatra Dornei, grevă care a căpătat o amploare mai mare în lunile decembrie 1930 și ianuarie 1931. Greva însă a fost înăbușită cu ajutorul poliției⁹. La Iacobenii, muncitorii au reușit să impună patronilor prin grevă să le plătească o parte din salariile cuvenite, dar patronii au închis apoi fabrica¹⁰. În cursul anului 1931, printre muncitorii forestieri din Bucovina a domnit în continuare o stare permanentă de agitație¹¹. Cu toate acestea, numărul grevelor în acest an, ca și în anii 1932 și 1933, este cu mult mai mic față de anii 1929 și 1930. Explicația constă în faptul că producția forestieră scăzuse extraordinar de mult, că numeroase fabrici își închiseseră porțile

¹ Arh. St. Cîmpulung, fond Prefectură pac. 27/1929, dos. Evenimente, 1930 (buletinul nr. 3 din 6 ianuarie 1930; raportul legiunii de jandarmi).

² Ibidem.

³ Ibidem (buletinul nr. 21 din 8 martie 1930).

⁴ Ibidem (buletinul nr. 39 din 16 iunie 1930).

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem, pac. 27/1930 (Inspecții).

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem, mapă specială (Ordinul ministerial II, nr. 967 din 23 ianuarie 1931).

¹¹ Ibidem.

sau își reduseseră mult producția. Puținii muncitori care nu fuseseră concediați au șomtat parțial, în majoritatea cazurilor, lucrând doar câteva zile sau ore pe săptămână¹.

În întreprinderile unde se mai lucra, muncitorii au protestat și în acest timp împotriva abuzurilor și samavolniciei întreprinse de patroni. Astfel, la 21 ianuarie 1931, administrația fabricii de cherestea din Moldovațița a concediat pe unii muncitori sub pretextul că nu-și îndeplinesc îndatoririle. În realitate acești muncitori fuseseră obligați să lucreze peste îndatoririle pentru care erau plătiți. La vestea că au fost concediați, restul muncitorilor au hotărât, în semn de solidarizare cu cei concediați, declararea grevei. Totodată ei au mai hotărât să nu reînceapă lucrul în fabrică pînă cînd administrația nu le va putea plăti 7,50 lei în loc de 6,50 lei pentru curmatul unui m³ de bușteni². Pentru a debina pe muncitori și a-i determina să reia lucrul, administratorul fabricii i-a amenințat cu concedierea pe toți și, în același timp, le-a spus că va aduce muncitori șomeri din alte localități. Muncitorii greviști au refuzat însă să iasă la lucru. La cererea administratorului au intervenit jandarmii din localitate și astfel, după 2 zile, greva a fost înăbușită³.

În martie 1931 au intrat în grevă și muncitorii de pădure din comuna Fundul Moldovei, care au refuzat să mai lucreze cu 20—30 de lei pe zi⁴. La 4 iulie același an, un nou conflict a izbucnit la fabricile de mangan din Șarul Dornei din cauza scăderii salariilor. Muncitorii n-au mai vrut să lucreze în condițiile pe care încercau să le impună patronii. În asemenea situație, societatea „Manganul” din Vatra Dornei s-a văzut nevoită să încheie un nou contract de muncă, în care se prevedea ca muncitorii să nu mai fie concediați, ziua de muncă să fie de 8 ore, salariile să fie achitate la timp, să se ia măsuri pentru asigurarea sănătății și vieții muncitorilor și să li se acorde un premiu de scumpete echivalent cu 5% din salariul curent⁵. În mai 1931 au intrat în grevă și muncitorii de la fabrica de cherestea „Romînia” din comuna Brodina. Legiunea de jandarmi Rădăuți raporta autorităților superioare că peste 150 de muncitori de la această fabrică au încetat lucrul și că cer cu insistență mărirea salariului cu 30%, datorită faptului că traiul în ultima vreme s-a scumpit foarte mult⁶.

Acțiunile greviste întreprinse de lucrătorii forestieri din Bucovina în anii 1929—1931 au izbucnit și s-au desfășurat în mod spontan și izolat. Deși Partidul Comunist din România desfășura o intensă activi-

¹ La 3 februarie 1931, primarul comunei Cîrlibaba, cerînd să se ia măsuri, raporta prefecturii că, „îndată ce începe a se înopla și chiar ziua, se întîlneau grupuri de cîte 20 persoane, sfătuiindu-se asupra pașilor ce ar fi de întreprins” (ibidem).

² Arh. St. Cîmpulung, mapă specială (copia de pe raportul postului de jandarmi Moldovațița din 24 ianuarie 1931).

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, pac. 37/1933.

⁵ Ibidem.

⁶ Arh. St. Rădăuți, fond. Prefectură, pac. 268, dos. 23/1931 (buletin de informație nr. 48).

tate pentru organizarea și conducerea luptelor oamenilor muncii, totuși o bună parte a acțiunilor de luptă ale muncitorilor mai aveau încă un caracter spontan.

În Bucovina, unde existau puternice centre forestiere, unde lucrau mii de muncitori forestieri, existau foarte puține organizații de partid¹. În bună măsură, mișcarea grevistă a fost frînată de liderii social-democrați de dreapta. Totuși, în ciuda „tradițiilor“ social-democrate, P.C.R. a avut influență în sinul muncitorimii forestiere, în conștiința căreia trăia amintirea lui Constantin Ivănuș, unul dintre organizatorii activității partidului comunist în această parte a țării.

Eforturile partidului comunist pentru întărirea legăturilor cu masele muncitoare de la orașe și sate au fost totodată frîmate în această perioadă și de activitatea unor elemente oportuniste aflate la conducere, care dezlanțuiseră în sinul partidului o criminală luptă fracționistă fără de principii.

Înarmat fiind cu principiile marxist-leniniste, Partidul Comunist din România a găsit forța necesară lichidării acesteia, conducînd mai departe, cu succes, lupta clasei muncitoare împotriva jugului burghezo-moșieresc.

După Congresul al V-lea, Partidul Comunist din România a trecut la întărirea legăturilor cu masele muncitoare, punînd un accent deosebit pe organizarea detașamentelor de bază ale clasei muncitoare din industria grea, transporturi etc., fapt reflectat în puternicile bătălii de clasă care au avut loc în ianuarie-februarie 1933. În același timp, partidul a acordat o atenție sporită și celorlalte categorii de muncitori, printre care se numără și muncitorimea forestieră.

¹ *Lecții în ajutorul celor care studiază istoria P.M.R.*, București, Ed. politică, 1960, p. 271.